

Nr 65.

Av herr Nordström i Kramfors m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 92, med förslag till lag om tjänsteplikt m. m.

I proposition nr 92 har regeringen föreslagit riksdagen att antaga lag om allmän tjänsteplikt samt utvidgad tillämpning av lagen om medling i arbetstvister. Av den rad lagförslag och förordningar som under senare tid sett dagens ljus måste denna betecknas såsom den för det arbetande folket i allmänhet och fackföreningsfolket i synnerhet mest allvarliga klasslag. Därest riksdagen bifaller detta förslag har riksdagen med berätt mod sönderslagit den svenska fackföreningsrörelsens hittills erkända rätt att med strejkens vapen värna det arbetande folkets livsintressen.

En gång tidigare har ett likalydande förslag behandlats i riksdagen, men den gången lyckades det inte den då sittande regeringen att ikläda Sveriges fackföreningsfolk tvångströjan. År 1917, i det förra världskrigets elfte timme, framlades förslag, som till sin innebörd inte ens tillnärmelsevis sträckte sig så långt som det nu föreliggande förslaget. Då var motivet att genom tvångsåtgärder garantera arbetskraft för tillverkning av bränsle den huvudsakliga grunden. I dag har förslaget utarbetats att omfatta produktionens alla olika avsnitt.

Att riksdagen år 1917 efter en överväldigande opinionsstorm från det svenska fackföreningsfolket förkastade förslaget om en sådan lagstiftning, gör det så mycket mera uppseendeväckande, att den sittande regeringen, som alldeles speciellt säges företräda det arbetande folket i vårt land, ansett sig nödsakad att knyta tvångströjan kring den svenska fackföreningsrörelsen.

Utän att ingå på någon detaljbehandling av den föreliggande propositionen anser vi det nödvändigt, att upptaga några av departementschefens motiv till beskådande. På sidan 56 i propositionen säger chefen för socialdepartementet att: »Det lindrigaste intrång i den individuella friheten... innebär att den som söker ny anställning är underkastad viss begränsning i valet av sådan». Av detta framgår, att vissa myndigheter kommer att få avgörandet huruvida de arbetssökande skall ha rätt att söka sig till ett arbete med bättre betalning och bättre arbetsförhållanden eller tvingas att antaga ett sämre arbete, d. v. s. en viss myndighet skall kunna tillhandahålla arbetskraft till sådana arbetsplatser som de arbetande av alldeles bestämda skäl helst avstår ifrån.

Litet längre ned på samma sida i propositionen säger statsrådet att: »i enlighet med denna lagstiftnings syfte.....» »angives tjänstepliktens innebörd vara att '*fullgöra*' det åtagna arbetet, vilket innesluter förbud såväl mot arbetsinställelser i vanlig mening som mot individuell underlåtenhet att fullgöra arbets prestationen».

Detta innebär enligt vår mening att man ger arbetsköparnas pådrivare lagen

till hjälp för att pressa ut det mesta möjliga av de arbetande, varvid man med straffbestämmelser vill tvinga de arbetande till fullständig underkastelse under arbetsköparnas godtycke. Med fängelse i 6 månader eller dagsböter skall den dömas, som inte godvilligt fogar sig efter arbetsköparens eller hans anställda arbetsledares, av profitintresset dekreterade förordningar på arbetsplatsen.

På sidan 57 i propositionen säger departementschefen själv att den väg som eljest stått öppen för lösande av intressekonflikter på arbetsplatserna, »den öppna konflikten, beträffande tjänstepliktiga är utesluten», d. v. s. de arbetande kommer att berövas det enda maktmedel de har till sitt förfogande för värnandet av sina livsintressen på arbetsmarknaden. För den stora massan av Sveriges fackföreningsfolk är det ju uppenbart, att just rätten att strejka, rätten att nedlägga arbetet, har varit det verksammaste medlet för försvaret av dess intressen på arbetsplatsen. Genom denna lag vill man nu faktiskt skapa ett tillstånd där de arbetande är fullständigt urståndsatta att värna sin existens.

Det kan vara av ett visst intresse att citera vad några av andra kammarens ledamöter uttalade i denna fråga för 22 år sedan. Bland andra var de nuvarande riksdagsledamöterna, Z. Höglund och Ernst Hage, undertecknare av en motion nr 495 vari bland annat säges:

»Ur principiellt betonade synpunkter måste från arbetarklassens och dess representanters sida ett bestämt motstånd resas mot tvångsarbetslagen. Det må så vara, att lagen i teorin gäller lika för alla samhällets medborgare mellan 15—60 år. Men i praktiken är den icke desto mindre en utmanande klasslag drabbande en enda samhällsklass, arbetarklassen. På de befolkningsgrupper, som räknas till samhällets överklass, blir däremot en tvångsarbetslag som denna aldrig tillämplig så länge samhället är ett kapitalistiskt samhälle, styrt av kapitalistiska maktägare. Endast den hårt kroppsarbetande befolkningen kommer att pressas in i lagens tvångströja. Endast den blir offer för alla dessa brutala straffbestämmelser. Någon allas likhet inför lagen finnes i verkligheten icke. Arbetarklassens strävan till bättre levnadsstandard och bättre arbetsvillkor motarbetas av denna lag. De fackliga organisationernas arbete försvåras eller omöjliggöres.»

Alltjämt måste från dem, som verkligen företräder det arbetande folkets intressen, »ett bestämt motstånd resas mot tvångsarbetslagen». Den klasslag, som Sveriges arbetande folk år 1917 lyckades avvärja, måste när den år 1939 på nytt uppträder i en skepnad som för de arbetande betyder ännu hårdare tvångströja än när den år 1917 såg dagens ljus, på det bestämdaste avvisas.

Med hänvisning till vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 92 med förslag till lag om allmän tjänsteplikt.

Stockholm den 12 december 1939.

J. H. Brädefors.

H. Hagberg.

Axel Nordström.

K. E. Senander.